Anna Zechenter: „Polski władca” Tatr. Władysław Zamoyski (1853–1924)

Zanim Polska odrodziła się i okrzepła, zanim rozkwitać zaczęła Gdynią, Mościcami i Centralnym Okręgiem Przemysłowym, zanim na scenie gospodarczej pojawili się Eugeniusz Kwiatkowski i Stanisław Grabski – był hr. Władysław Zamoyski.

Niepodległość Ziemiaństwo

30.09

Wielki poprzednik tych, co II Rzeczpospolitą budowali: ekonomiczny wizjoner, ale też człowiek czynu, który dla nieistniejącej jeszcze Ojczyzny kupił Zakopane z okolicznymi wioskami oraz większą część dzisiejszych polskich Tatr i wydarł z obcych rąk Morskie Oko. Sejm ogłosił rok 2024, w którym przypadała setna rocznica jego śmierci, Rokiem Władysława Zamoyskiego.

Mówili o nim „wariat z Kórnika” i „szalony Don Kichot”, a on u kresu życia był – dzięki owej „donkiszoterii” właśnie – właścicielem olbrzymich dóbr, które kupował i o które dbał dla Polski. Jego matka Jadwiga z Działyńskich mawiała:

„Mój syn w poprzednim żywocie musiał być psem ratowniczym”.

Bo też ratował polski stan posiadania i biegł z pomocą wszędzie tam, gdzie czuł się Ojczyźnie potrzebny. Zapisał odrodzonej Rzeczypospolitej ocalony majątek w Wielkopolsce po przodku Tytusie Działyńskim i kupione przez siebie wielkim nakładem sił Zakopane, Morskie Oko oraz okoliczne podhalańskie wioski z terenem dzisiejszego Parku Narodowego w Tatrach.

„Co mieli, rozdawali”

Oddania Bogu i Ojczyźnie uczył się urodzony w 1853 r. Władysław w domu rodzinnym przy 6, Quai d'Orléans w Paryżu, gdzie żyli jego rodzice – wygnańcy po Powstaniu Listopadowym. Matka Jadwiga z Działyńskich (dziś służebnica Boża, która na świat przyszła w Warszawie w czasie dogorywającego powstania w 1831 r.) była mu podporą i towarzyszką w kolejnych przedsięwzięciach prawie do końca życia, zmarła bowiem w 1923 r. Jako młoda dziewczyna poślubiła w 1852 r., otrzymawszy dyspensę papieską, brata swojej matki Władysława, powstańczego pułkownika, człowieka głębokiej wiary, jednego z najbliższych współpracowników ks. Adama Jerzego Czartoryskiego.

Po maturze zdanej w Paryżu młody Władysław usiłował zgodnie z wolą ojca dostać się do École polytechnique, na francuską politechnikę o statusie wojskowym – bez powodzenia. Tymczasem jego matka, a także siostra Maria (1860–1937) oddawały się działalności dobroczynnej.

„Panna Maria chodziła piechotą od jednego końca Paryża do drugiego i z powrotem, aby za oszczędzone na kolei podziemnej lub autobusie 30 centymów zanieść choremu chłopczykowi pomarańczę. Wszyscy troje [Władysław z matką i siostrą; ojciec zmarł w 1868 r.] żyli tylko dla drugich. Posuwali oszczędność osobistą do ostatnich granic. Z kolosalnego funduszu nie mieli prawie żadnego dochodu, a co mieli, rozdawali”

– pisał Hipolit Korwin-Milewski w swoich pamiętnikach.

Od 1879 r. Władysław uczestniczył przez dwa lata w rządowej wyprawie francuskiej na Wystawę Powszechną w Sydney i Melbourne, zjeździł kontynent australijski i zebrał pokaźną kolekcję okazów etnograficznych i mineralogicznych.

Zawsze w biegu, zawsze w rozwianym płaszczu

Kiedy jego wuj Jan Kanty Działyński odchodził bezpotomnie z tego świata, cały swój kórnicki majątek zapisał niespełna trzydziestoletniemu siostrzeńcowi, zastrzegając w testamencie:

„Majątek ma służyć pożytkowi i chwale narodu, a nie rodziny".

Młody Zamoyski objął zadłużone i wymagające dużych nakładów dobra w 1881 r. i od razu stanął przed zadaniem obrony polskości w Wielkopolsce, gdzie Niemcy systematycznie wykupywali polską ziemię. Zaangażował się w działalność społeczną, był współzałożycielem Banku Ziemskiego w Poznaniu, a w samym Kórniku rozwijał handel żelazem, zbudował odlewnię, produkował i sprzedawał maszyny rolnicze, dając pracę Polakom. W zamkowych salach umieścił zbiory zgromadzone podczas podróży po Australii i Oceanii, a pod koniec życia zapisane państwu polskiemu.

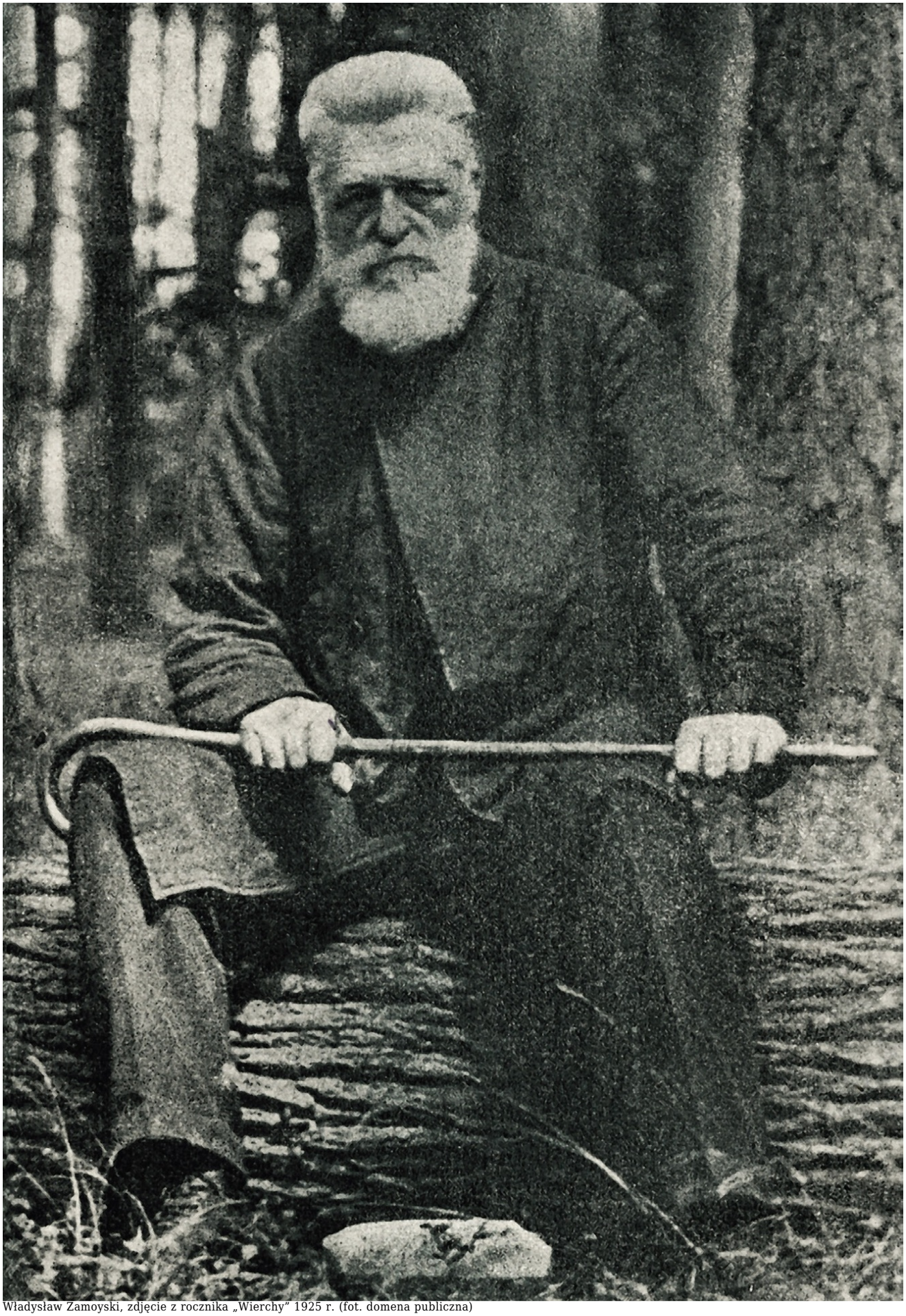
Także w Kórniku Jadwiga i Maria Zamoyskie założyły Szkołę Domowej Pracy Kobiet, pierwszy na ziemiach polskich zakład kształcący dziewczęta w prowadzeniu gospodarstwa domowego, przedsięwzięcie przeniknięte duchem chrześcijańskim, inspirowane kontaktami Jadwigi i Marii z francuskimi oratorianami.

Czytaj artykuł Anny Zechenter *„Polski władca" Tatr. Władysław Zamoyski (1853–1924)* na portalu przystanekhistoria.pl

Poprzedni Strona
Następny Strona

Niepodległość, Ziemiaństwo

Artykuł

Władysław Zamoyski, zdjęcie z rocznika „Wierchy” 1925 r. (fot. domena publiczna)